

บทที่ 5

ความจริงและความเดือนการนับถือของพุทธศาสนา ในสังคมที่ก้าวหน้า

1. พุทธศาสนาเจริญสูงสุดในสังคมอินเดียเน็น พ่อสรุปได้เป็น 2 ระยะ

คือในสมัยพุทธกาล และในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

1.1 สมัยพุทธกาล

ในสมัยพุทธกาลนั้น พุทธศาสนาได้เจริญถึงขีดสุด เพราะปรากฏว่ามีประชาชนหัวหึ้งชนพูดวีบ ทุกชั้นวรรณะ หันมาเลื่อมใสศรัทธานับถือพุทธศาสนาอย่างมากมาย และหากันประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์กันถ้วนหน้า นั้น ตั้งแต่พระมหาชัตติย์ ซึ่งเป็นองค์ปรมุข ขุนนางผู้บุริหารบ้านเมือง เศรษฐี คหบดี พ่อค้า ตลอดจนชาวนาชาวไร่ รวมทั้งชนชั้นยาจก จัณหาล ฯลฯ ทำให้พุทธศาสนาแพร่หลาย เพื่อพูดและขยายรากลงสู่จิตใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้เองทำให้สังคมอินเดียสมัยพุทธกาล โดยเฉพาะสังคมที่เลื่อมใสศรัทธาพุทธศาสนา จึงมีความสงบสุข ร่มเย็น แวดแคว้นต่าง ๆ ยุติการสู้รบบุกรุกงานกัน หันมาปฏิบัติปฏิบัติชอบตามแนวทางของพุทธองค์ ประชาชนพากันถวายลาภสักการะ และอุทิศทรัพย์ แรงกาย สร้างถาวรวัตถุ ให้แก่พุทธศาสนาอย่างมากมาย พระสงฆ์สาวกผู้ทรงคุณธรรม ก็เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว ช่วยเผยแพร่ สั่งสอน ประชาชนไปทุกแห่ง นับได้ว่าพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองที่สุด แม้มีผู้ไม่หวังดีจากศาสนาอื่นพยายามทุกวิถีทางที่จะทำลายศาสนาพุทธ แต่ก็ไม่อาจทำได้สำเร็จ ถึงแม้ว่าพุทธเจ้าได้เสด็จกลับขันธปรินิพพานไปแล้วนับร้อยปี ก็ไม่ทำให้ความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนเสื่อมลง

แนวความคิด ความเชื่อถือศรัทธาในพุทธศาสนา ทำให้ค่านิยมความเชื่อถือ
เก่า ๆ ของชาวอินเดียในสมัยนั้นเปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมทางความเชื่อในสังคมก็
เปลี่ยนการดำเนินชีวิตก็เปลี่ยน ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่ยัง
ศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองมากเท่าใด ก็จะเป็นผลเสียแก่ศาสนาอื่นๆ ในสมัยนั้นมากขึ้น
เท่านั้นโดยเฉพาะพวกพราหมณ์ และนักบัวซึ่งของศาสนาอื่น ๆ สะสมความไม่พอใจไว้มาก
 เพราะลักษณะการจากประชาน้อยลงทุกที่ การประกอบพิธีกรรมบูชาด้วย เช่น
 สังเวชในเหววิหารมีน้อยลงมาก บรรยายกาศเข้า เช่น ทำให้มีการปฏิรูปศาสนาในด้าน^{ด้าน}
 ค้าง ๆ เพื่อให้ดึงประชาชนกลับมานับถือ

1.2 ในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช

เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพันไปแล้วประมาณ 200 กว่าปี
(ในราช พ.ศ. 235) ได้มีกษัตริย์ผู้ครองแคว้นมคอ ซึ่งเป็นแคว้นใหญ่ มีแคว้นเล็ก ๆ
 เป็นเมืองขึ้นมาอย่าง ทรงพระนามว่าพระเจ้าอโศกแห่งราชวงศ์โนริยะ ผู้นี้ยิ่งโปรด
 บริษัทในการทำสังคมขยายดินแดนยิ่งนัก พระองค์ทรงเป็นนักพรที่เก่งกาจสามารถมาก
 ให้ชัยชนะในการบันทึกรถรัตน์ตลอดเวลา 8 ปีที่ทรงครองราชย์ จนมาเมื่อการทำ
 สังคมครั้งสุดท้ายทรงยกกองทัพไปตีแคว้นกาลิงคะ ซึ่งอยู่ตอนใต้ของอินเดีย (คือ
 แคว้นโนริสลาในปัจจุบัน) ในการได้ชัยชนะครั้งนักของทัพของพระองค์ได้ฆ่าทหาร และ
 ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก จนนับไม่ถ้วนเป็นแสน ๆ คน จนเสือหัวท่วมกันแห้งแล้งใน
 สนามรบ ได้เคลยามประมาณแสนห้าหมื่นคนจากการบันทึกรัตน์นั้น พระองค์ทรงสลด
 พระทัยอย่างมาก และเริ่มเบื่อหน่ายการสงคราม ในเวลาต่อมา ได้ฟังธรรมจาก
 พระอริยสาวกในพุทธศาสนา เกิดเลื่อมใสศรัทธาขอเป็นพุทธมารดา และเป็นองค์
 อุปถัมภ์พุทธศาสนาตลอดไป

เมื่อพระเจ้าอโศกหันมาเคารพนับถือพุทธศาสนา พระองค์ได้พยายามทุกทางที่จะเผยแพร่องรมะไปสู่ประชาชน และเชตเควันเพื่อนบ้าน ทรงประพฤติพระองค์เป็นตัวอย่าง มีศรัทธาซึ่งธรรม นำอาหาลักธรรมมาเป็นแนวโน้มภายในการปกครองบ้านเมือง ทรงประกาศว่าชัยชนะที่แท้จริงคือชัยชนะโดย ธรรมานุภาพ มิใช่ เศรษฐภาพ

ทั้ง ๆ ที่พระองค์เคยเป็นพระมหาจักรีย์แห่งกรุงไหหลุ่ย สูรบขยายดินแดนได้กว้างใหญ่ไพศาล ทำสังคมไม่เคยพ่ายแพ้แก่เมืองใด จนได้รับสมญานามว่า พระเจ้าอโศกมหาราช เป็นมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของขอมพุทวีป แต่กลับมีหัวใจสังคมขยายดินแดน หันมาทำการเผยแพร่ขยายธรรมะ จึงทรงเป็นมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ทั้งทางโลก และทางธรรมตลอดกาล

พระเจ้าอโศกทรงใช้หลักพุทธธรรมในการปกครอง และปฏิรูปสังคม พระองค์นำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการปกครองบ้านเมืองและปฏิรูปเปลี่ยนแปลงสังคมการค้า เนินชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นมากนາຍ ทำให้พุทธศาสนาเจริญสูงสุด (หลังสมัยพุทธกาล) และทำให้ประเทศชาติและสังคมเจริญสูงบ่มเย็น พอกลุบได้ดังนี้

1.2.1 ทรงเอาใจใส่เยี่ยมเยียนศึกษาสำรวจชีวิต ความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เองเสมอ โดยใกล้ชิด ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม และถือว่าราษฎรเป็นเสมือนลูกของพระองค์

1.2.2 ทรงอุปถัมภ์ ทำนุบำรุงพุทธศาสนา พระสงฆ์สาวก และไม่ทรงเบียดเบี้ยนยั่มเยี้ยงศาสนาอื่น

1.2.3 ทรงออกกฎหมายห้ามผ่าสัตว์บูชาข้าม ห้ามทราบ สัตว์ (และพระองค์เองต่อมาที่ไม่ทรงเสวยเนื้อสัตว์ ทรงเสวยมังสวิรัติ ซึ่งจากเหตุนี้ เชื่อกันว่าวัฒนธรรมอินเดีย เรื่องอาหารมังสวิรัตินี้ลืมเนื่องจากพระเจ้าอโศกนี้เอง)

1.2.4 สร้างโรงพยาบาล 2 แบบ คือ โรงพยาบาลรักษาคนทั่วไป (รวมห้องน้ำถ่าย) และ โรงพยาบาลรักษาสัตว์ (ซึ่งนับเป็นการเกิดการสร้างโรงพยาบาลรักษาคนและสัตว์เป็นครั้งแรกของโลก)

1.2.5 ให้ปลูกต้นไม้แล้วพืชที่ เป็นยาสมุนไพรทั่วพื้นที่อาณาเขต และบำรุงรักษาป่า

1.2.6 ให้ชุดสาธารณสุขออกไวนิล บริโภคแก่คนและสัตว์

1.2.7 ให้ยกเลิกพิธีกรรม พิธีมงคลไร้สาระต่าง ๆ

1.2.8 ให้ปฏิบัติธรรมแก่นกุกชั้น ไม่ว่าเป็น ทางคนรับใช้ ให้ทุกคนมีคุณธรรม มีเมตตากรุณา

1.2.9 ทรงออกน้ำซึ่งศึกษาปฏิบัติธรรมด้วยพระองค์เองเพื่อรู้สัมผัสรรมได้ลึกซึ้ง ทรงพนาข้อมูล 2 ปี จนเข้าราชบริพารต้องอ้อนวอนให้สึกษาบากครองบ้านเมืองต่อไป

1.2.10 สร้างพุทธสถานต่าง ๆ เช่น วัดวาอาราม พระสถูปเจดีย์ต่าง ๆ ไว้มากมาย และทรงใช้ตราธิรัมจักรในพุทธศาสนาเป็นตราประจำพระองค์ และตราแผ่นดิน ซึ่งตราธิรัมจักรนี้ ประเทศอินเดียได้ใช้เป็นตราแผ่นดินประจำประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน

1.2.11 สังคายนาพระไตรปิฎก และ รวบรวมชาระหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และจารึกหลักธรรมต่าง ๆ ไว้บนหลักศิลา และเสาศิลาไว้มากมาย เพื่อเป็นตารางตอกไว้แก่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา⁽¹⁾

1. วศิน อินทร์, ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทยอินเดียและประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
บรรณาการ, 2525. หน้า 67 - 76.

2. การเผยแพร่องค์ความรู้ทางศาสนา

ตลอดเวลา 45 ปี ที่พระพุทธเจ้าทรงประakashศาสนา เพยแพร่ธรรมของพุทธศาสนาไปทั่วอินเดีย จนปรินิพาน ทำให้หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาอย่างรากผังลึกลงในจิตใจของชาวอินเดีย ส่วนใหญ่กล้ายเป็นพลังทางศีลธรรมอันเข้มแข็งในสังคมอินเดียสมัยนั้น และพลังนี้ก็คงอยู่คลอดมานานนับ 1000 ปี จนเริ่มเข้าสู่ความเลื่อมซึ่งเป็นขณะเดียวกันที่ศาสนาอินดูได้ปรับปรุงปฏิรูปศาสนาพราหมณ์ จนกลายเป็น อินดู และพื้นด้วยกลั่นมาเมื่อพิธีอิพลในสังคมอินเดียอีกด้วย

แม้ว่าพุทธศาสนาเสื่อมความนิยมไปจากอินเดีย แต่พระเจ้าโศกมหาราช ก็ได้เผยแพร่องค์ความรู้ทางศาสนาไปสู่ต้นแดนต่าง ๆ นานาประเทศ จนเจริญงอกงามขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมใหม่เสียแล้ว เสนอหนึ่งว่า ขณะที่พุทธศาสนาเริ่มตายไปจากสังคมอินเดีย ก็ไปเริ่มเจริญงอกงามในสังคมอื่น

พระธรรมทูตที่พระเจ้าโศกมหาราช ส่งออกไปเผยแพร่องค์ความรู้ ได้ไปประakashศาสนาพุทธ จนเป็นที่ยอมรับนับถือ ลีบต่อมajanปัจจุบันนี้ ณ ประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ลังกา พม่า ไทย จีน อิเบต เกาหลี เวียดนาม ญี่ปุ่น ฯลฯ

แต่คนแทนประเทศไทยที่พุทธศาสนาเข้าไปเผยแพร่หลักธรรมก็ประสบผลสำเร็จ ผู้คนยอมรับนับถือพุทธศาสนาจนกลายเป็นศาสนาสำคัญของประเทศไทยนั้น ๆ จากการเข้าสู่สังคมใหม่ สิ่งแรกล้อมใหม่ของพุทธศาสนานี้เอง ทำให้พุทธศาสนาต้องปรับตัวให้เข้ากับแหล่งกำเนิดใหม่ คือพื้นฐานความเชื่อถือเดิมที่ผังลึกในจิตใจของประชากรในสังคมนั้น เกิดการผสมผสาน กลมกลืนเขิน กล้ายเป็นพุทธศาสนาแบบต่าง ๆ ขึ้น เช่น พุทธศาสนาแบบจีน อิเบต ญี่ปุ่น และแบบไทย ๆ เมื่อคนเดิม แต่เปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องประดับ ตกแต่งหน้าใหม่

3. การแยกแยกนิเกย์ของพุทธศาสนา

จากสาเหตุของการไม่ลงรอย มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ในเรื่องพระธรรมวินัย และหลักปฏิบัติของพระสงฆ์ หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานไปประมาณ 100 กว่าปี จะเกิดการทำสังคมยานาครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ขึ้น ทำให้พระสงฆ์ในพุทธศาสนาแตกแยกออกเป็น 2 พากใหญ่ ๆ คือ พากที่ปฏิบัติปฏิปทาเครื่องครัดในพระวินัยตามอย่างในสมัยที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ตามที่มีการประชุมทำสังคมนาครั้งที่ 1 ชำระบรธรรมวินัย พากนี้เรียกว่า **สายธรรมชาติ** หรือ **พินายาน**

ส่วนพากที่ไม่เห็นด้วยกับการทำสังคมนาครั้งที่ 1 และเห็นว่า ข้อวัตรปฏิบัติบางข้อควรลุණอล่วยได้ และได้แยกตัวออกมาจัดประชุมทำสังคมของพวකคนเอง จึงแตกแยกออกเป็นคณะสงฆ์ที่เรียกว่า **มหาสังฆະ** ซึ่งต่อมาภายใต้เป็นสายมหายาน หรือ **นิယายมหายาน**

3.1 พุทธศาสนา นิกายพินayan หรือ ยานเล็ก แห่งการหลุดพ้น (ธรรมชาติ)

นิกายนี้เพร่ขยายการนับถือในแบบสุวรรณภูมิ ปัจจุบันได้แก่ ไทย พม่า มองغا ลาว เขมร และ สังฆา

นิกายพินayan ยึดมั่น แนะนำเพื่อน ในหลักคำสอนพระธรรม พระวินัย แบบเดิมของพระพุทธเจ้า มีแนวความคิดในการพัฒนาชีวิตโดยการพึงคนเอง ควรแสวงหาความหลุดพ้นด้วยคนเอง คือข่าวตัวเองให้ถึงผู้ก่อน แล้วจึงช่วยผู้อื่น มีศรัทธาแรงกล้า ในคำสอนของพระพุทธเจ้า ยึดพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสrustะ เป็นที่พึงสูงสุด ไม่มีอื่นใดอึก ไม่มีอิงหรือผูกถือพระเจ้าได ๆ ทุกคนสามารถพัฒนาชีวิตได้ด้วยการปฏิบัติตามแนวคำสอนของพระพุทธองค์ ซึ่งอาจเป็นชาตินี้หรือชาติน้ำ หากบำเพ็ญเพียร

ก็จะหลุดพ้นได้ เชื่อว่าผลกระทบต่าง ๆ ที่บุคคลกรทำไปแล้วนั้นไม่สูญหาย จะต้องให้ผลแก่ผู้กระทําเสมอ ทุกชีวิตรับกรรมที่ตนสร้างไว้ในอดีต (ซึ่งอาจเป็นอดีตชาติได้)
ร่างกายและจิตใจ ชีวิตนี้ย่อมเป็นผลลัพธ์หนึ่งซึ่งได้รับผลมาจากการในอดีต

เมื่อเผยแพร่ศาสนาพุทธเข้ามายังสุวรรณภูมิ พุทธศาสนา นิกายพุทธ
ก็แตกออกเป็น 2 สาย คือ มหานิกายและธรรมยุตินิกาย*

3.2 พุทธศาสนานิกายมหายาน หรือ ยานใหญ่แห่งการหลุดพ้น

พุทธศาสนานิกายมหายาน มุ่งเน้นว่าสิ่งที่ขึ้นทางไปสู่ความหลุดพ้นคือ ปัญญา และมี
อุคุกรรมไปสู่ความหลุดพ้น คือ ความเมตตากรุณา ทุกคนต้องช่วยเหลือกัน โอบอุ้ม^{พยุงกัน} พาไปสู่ความหลุดพ้น ตามคติความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์ ผู้จะช่วยให้สร Prescott
หลุดพ้นไปจากสังสารวัฏก่อนแล้วจึงหลุดพ้นตามพระโพธิสัตว์ ทรงเมตตากรุณางามสูงสุด
อย่างใหญ่ สร้างสะพานไปสู่การหลุดพ้นด้วยการบำเพ็ญเพียร สร้างบารมีในชาติต่อไป ๆ
เพื่อช่วยให้ Prescott หลุดพ้นด้วย

มหา yan มีผู้นับถือมากใน จีน อินเดีย เกาหลี เวียดนาม ญี่ปุ่น

นิกายมหายานหยื่อนคล้ายในข้อวัตรปฏิบัติบางอย่างเพื่อมุ่งหมายนำ
เอาคนจำนวนมากให้พึงปฏิบัติ และค่อย ๆ ขัด格ลาไปสู่ความหลุดพ้น มหา yan ปรับปรุง
คำสอน หลักธรรม และการปฏิบัติให้เข้ากับวัฒธรรม อุปนิสัย ธรรมชาติ ธาตุแห่งของ
คนส่วนใหญ่

* ธรรมยุตินิกาย นิยมนับถือมากในหมู่ชนชาติมอญ คือมาเนื้อมอญถูกพำนุกรุณาน หนือพยพมาอยู่เมืองไทยก็
นับถือนิกายนี้เข้ามาด้วย และเป็นที่ยอมรับพื้นที่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ขณะนั้น 'ชิงรัชกาลที่ 4' ยังทรงผนวชอยู่
และพระองค์เป็นผู้เลื่อมใสและอนุถัมภ์ธรรมยุตินิกายตลอดมา ทำให้ธรรมยุตินิกายเจริญแพร่หลายและมี
อิทธิพลมากในวงการศาสนาไทย

การที่พุทธศาสนาเผยแพร่ไปในดินแดนต่าง ๆ ชี้มีลักษณะเช่นเดิม ผังใจอยู่แล้ว เมื่อก่อนส่วนใหญ่เหล่านี้ยอมรับนับถือ ก็ย่อมทำให้พุทธศาสนาสูญเสียแก่นเดิมหรือคุณภาพเดิมไปบ้าง เมื่อจำนวนคนนับถือมาก ปริมาณมาก คุณภาพย่อมลดลงบ้าง เป็นธรรมชาติ เพราะคนส่วนใหญ่ใจใจและขัญญาณไม่ถึงระดับที่จะเข้าใจแก่นแท้ของธรรมะ แต่มีความศรัทธาเลื่อมใสมาก ยอมรับนับถือพวกเหล่านี้ย่อมดึงเอาพุทธศาสนาไปตามแนวความคิดความเชื่อเดิมที่ผังลึกใจมาหลายชั้นคน เกิดการผสมผสานกันขึ้นโดยไม่ตั้งใจ นานวันเข้าก็กลายเป็นพุทธศาสนาอีกรูปแบบหนึ่ง และจากสาเหตุดังกล่าววนั้นจึงเกิดมีพุทธศาสนาหลายแขนงและนิกายเข้มแข็งเกิดขึ้นเพื่อหล่อลับต่อกันมาจนปัจจุบัน

มหายานมีความเชื่อว่าทุกคนสามารถหุดพันได้ ทุกชีวิตมีธรรมชาติพื้นฐาน เป็นพุทธทั้งหมดทั้งสิ้น พุทธภาวะทั้งหมดแผ่ไปทั่วสากลจักรวาล เพราะสัตว์ทั้งหลายไม่สามารถประจักษ์ถึงความเป็นพุทธที่มีอยู่แล้วคั้งเดิมของตน เนื่องจากอวิชานบังเอิ้ว การที่เราไม่สามารถพันจากการเวียนว่ายตายเกินนี้ เพราะเราไม่สามารถทำลายอวิชชาให้หมดไป หากสามารถกำจัดอวิชชาไปได้ ธรรมชาติของพุทธที่มีอยู่จะปรากฏขึ้นในจิตใจ เกิดการรู้แจ้ง

4. พุทธศาสนาเลื่อมความนับถือไปจากสังคมกำเนิด

หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพ paran เลี้ยวประมวลร้อยปี มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นแก่พุทธศาสนาหลายครั้งหลายประการ อันเป็นเหตุแห่งความเลื่อมความนับถือ และพุทธศาสนา วัดวาอารามของพุทธศาสนา ถูกทำลายเลื่อมลายลงจนเหลือแต่ซากลักษักหักพัง ภรร้าง ชาวพุทธมีน้อยลงอย่างมาก เมื่อเทียบกับศาสนิกของศาสนาอื่น ๆ ในสังคม

อินเดีย ความเสื่อมต่าง ๆ ของพุทธศาสนาถังกล่าวพอสรุปได้เป็น 2 สาเหตุใหญ่ คือ สาเหตุจากภายใน และสาเหตุจากภายนอก

4.1 สาเหตุจากภายใน

4.1.1 เริ่มมีรอยร้าวเกิดขึ้นในพุทธศาสนาหลังจากพระพุทธเจ้า บรินพานไปแล้วประมาณ 100 ปี คือ เกิดมีกัมมชาเวชซึ่งได้เกิดมีความคิดเห็นไม่ลงรอยกับพระสังฆส่วนใหญ่ ที่ร่วมทำสังคยานาครั้งที่ 1 เพราะพระสังฆกลุ่มนี้มิได้เข้าร่วมประชุมทำสังคยานาคaway โดยมีอยู่ครั้งๆ 10 ประการขึ้น โดยอ้างว่าไม่เป็นการผิดพระวินัยบัญญัติ (เช่น เรื่องเงาเดือนบ่ายแล้ว 2 นิ้ว ฉันอาหารได้ กิจธุรับเงิน-ทองได้ เก็บเกลือไว้ฉันปันกับอาหารได้ เป็นต้น) จึงเกิดการทำสังคยานาครั้งที่ 2 ขึ้น เพื่อรักษาธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าให้บริสุทธิ์อยู่ตลอดไป แต่กลุ่มกิจธุผู้ไม่เห็นด้วยถังกล่าว ก็ชวนกันประชุมทำสังคยانا เช่นกัน และผลจากการสังคยานาของพระกลุ่มนี้จึงเกิดคามะสังฆขึ้นใหม่ เรียกว่า **มหาสังฆะ** ซึ่งเป็นเค้าเท่งนิกายมหายาน และพระภิกษุที่ยังมีถือความพระวินัยเดิม เรียกว่า **นิกายเถรวาท** หรือ **หินayan**

4.1.2 ต่อมาในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช พระพุทธศาสนา เจริญรุ่งเรืองมากสูงสุดในอินเดีย พระสังฆและวัดพุทธมีลักษณะการบูรณะมากมาย มีประชาชนเลื่อมใสสนับถืออุบัติมหัต্তิทั่วทุกหนแห่ง เกิดมีคนผู้ไม่มีจิตใจศรัทธาแอบแฝงเข้ามา บัวชีเป็นพระสังฆในพุทธศาสนาจำนวนมาก และไม่ปฏิบัติธรรมวินัยให้เคร่งครัด เพราะจะไม่ได้ศรัทธา มาอาศัยกินนอนคำรงชีพอย่างสุขสบาย เพื่อบังจัย 4 จนทำให้เสียภาพพจน์ของพระสังฆทั่วไปที่ จนเกิดความแบ่งแยกรังเกียจกันในหมู่สังฆขึ้น ถึงกับไม่ยอมลงโบสถ์ทำสังฆกรรมร่วมกัน ร้อนก็พระเจ้าอโศกมหาราช ต้องเข้าจัดการโดยให้

มีการทำสังคยานาครรชที่ 3 ขึ้น การทำสังคยานาครรชที่ 4, 5, 6, 7 ทำใน
ประเทศลังกา การทำสังคยานาครรชที่ 8 (ซึ่งนับเป็นการทำครั้งแรกในประเทศไทย)
สมัย พระเจ้าติโลกราช แห่งแคว้นล้านนาไทย การทำสังคยานาครรชที่ 9 (ครรชที่
2 ในไทย) ทำในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งรัตนโกสินทร์ การทำสังคยานาครรชที่ 10
(ครรชที่ 3 ในไทย) ทำในสมัยรัชกาลที่ 9 แห่งรัตนโกสินทร์ เพื่อเป็นการเฉลิม
พระเกียรติในวาระมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ (และจากสาเหตุนี้
เองที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเกรงไปว่าต่อไปในอนาคตพุทธศาสนาอาจเลื่อมไปจาก
แหล่งกำเนิดคืออินเดียใต้ จึงเห็นสมควรกับพระอริยสังฆผู้ใหญ่ว่าให้ส่งพระธรรมฎูป
ออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาอย่างนานาประเทศ)

4.1.3 กาลต่อมา เมื่อพันสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์
องค์ต่อ ๆ มา มิได้นับถือพุทธศาสนา แต่นับถือศาสนาพราหมณ์ จึงไม่สนใจที่จะอุบัติมห
พุทธศาสนา แต่หันไปสนับสนุนศาสนาอินดู ทำให้นักบัวพราหมณ์อินถูมีอิทธิพลขึ้นอีกใน
สังคมอินเดีย

4.1.4 มีผู้ไม่scrัทตราแบบแหงเข้ามาบัวเป็นกิษรุในพุทธศาสนา
จำนวนมาก ประพฤติคนให้เสื่อมเสีย ทำให้ประชาชนเสื่อมscrัทตรา และตั้งนิกายที่ทำ
ให้พระสงฆ์ประพฤติหย่อนยานไม่สมเป็นสมณะ (เช่น สหัตตินครฯ)

4.1.5 พระสงฆ์แบ่งแยก แบ่ง派 ก แบ่งกลุ่ม เกิดเป็นสาย
สานานิกายขึ้น

4.2 สาเหตุจากภายนอก

4.2.1 ศาสนาพราหมณ์ปฏิรูปเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงคำสอน
เกิดคัมภีร์อุบัติขึ้นซึ่งเข้ากับแนวความคิดของสังคมอินเดียที่เปลี่ยนแปลงไป

ศาสนาพราหมณ์-ขินดู พยายามกลืนพุทธศาสนาเข้าไว้ใน
ศาสนาขินดู โดยนิทำหลักธรรมของพุทธศาสนามาปรับปรุงเป็นของศาสนาขินดูและสอนว่า
พระพุทธเจ้าเป็นปางที่ 9 ของนารายณ์渥การ และพระศรีอริยเมตไชย เป็นปางที่ 10
ของนารายณ์渥การ*

4.2.2 พากมุสลิมกอกองหัวมารุกรานอินเดีย** ที่เข้ามาจันถิ่ง พาราณสี และสารนาถพังคลาย สิงคโปร์ลิทธี และพุทธสถานและศาสนสถานของศาสนา

* ในสมัยของศาสนาพราหมณ์-ขินดู ก็ล่าวว่า พระนารายณ์ เทพสูงสุด 1 ใน 3 ของครึ่มริดิอาวัตลงมา¹ เกิดเป็นสิงมีชีวิต เพื่อบรรบบุคเขี้ยวชี้เยื่อไม่มุขยชาติ พระนารายณ์ทรง渥การลงมาเกิด 10 ครั้ง หรือ 10 ชาติ หรือ 10 ปาง นับตั้งแต่ปางแรกจนไปถึงปางที่ 10 พระนารายณ์มาเกิดตั้งแต่สัตว์น้ำจนถึงมนุษย์ และมนุษย์ที่บรรลุธรรมเป็นศาสดาเอกของโลก ทั้ง 10 ปางที่渥การ จะเห็นว่ามีวัฒนาการสูงขึ้นเรื่อยๆ จนสูงสุดของสิงมีชีวิตในโลก ดังนี้

- 渥การปางที่ 1 เป็น ปลา (สัตว์น้ำ)
- 渥การปางที่ 2 เป็น เต่า (สัตว์ครึ่งน้ำ)
- 渥การปางที่ 3 เป็น หมู (สัตว์บก)
- 渥การปางที่ 4 เป็น นรสิง (ครึ่งคนครึ่งสัตว์)
- 渥การปางที่ 5 เป็น กมเตี้ย (มนุษย์วนร)
- 渥การปางที่ 6 เป็น ประศุราม (ยักษ์ หรือ คนครุ้ย)
- 渥การปางที่ 7 เป็น พระราม (กษัตริย์ผู้มีคุณธรรมและเก่งกาจ)
- 渥การปางที่ 8 เป็น พระกฤษณะ (นักปราบชัชช์ นักญาณิค)
- 渥การปางที่ 9 เป็น พระพุทธเจ้า (ศาสดาเอกของโลกที่ยังมีความคึกคิว)
- 渥การปางที่ 10 เป็น พระศรีอริยเมตไชย (ศาสดาเอกของโลกที่มีแต่ความดี มนุษย์มีคิจสูง)
และเจวัญสูงสุด)

** ในราวศตวรรษที่ 12 ที่อسلامเข้ามารุกรานและได้ชัยชนะปกครองอินเดียส่วนใหญ่ และเผยแพร่ศาสนาอิสลามให้แพร่หลายในอินเดียถึง 3 ศตวรรษ

พระมหาอธิการด้วย ข้อความ พระภิกขุ หน้าด้วยออกนออกอินเดีย พุทธศาสนาที่สูญเสียในอินเดีย แม่มีผู้นับถือก็ต้องหลบซ่อนในสมัยนั้น วัดและพุทธสถานที่สำคัญถูกทำลาย เหลือแต่ซากปรักหักพัง

4.2.3 กษัตริย์ผู้ปกครองแคว้นต่าง ๆ ในอินเดียรุ่นหลัง ๆ นับถือศาสนาอินดู* และคิดทำลายศาสนาพุทธอุทกวิถีทาง ก็กัน และกลั่นแกล้ง แม้กระทั่งไม่ยอมให้ประชาชนเคราะห์นับถือพุทธศาสนา

พุทธศาสนา กับ สังคม

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ด้วยการอบรมสั่งสอนแก่ผู้บริหารระดับสูง ตลอดจนประชาชนทั่วไปอยู่ตลอดเวลา เช่น ทรงให้คำปรึกษาชี้แนะในการปกครองของกษัตริย์ผู้ครองนคร ให้หลักธรรมในการปกครองเมื่อไม่เข้าหาอะไรเกิดขึ้น กษัตริย์ต่าง ๆ ก็มาขอคำสั่งสอนชี้แนะจากพระพุทธองค์ เช่น พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าปเป็นทิโกรศลฯ เป็นต้น นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังทรงยุติการสู้รบຽุ久นานของกองทัพของ 2 ตระกูล คือฝ่ายโกลิยวงศ์ และศากยวงศ์ เป็นต้น เหตุการณ์ในสมัยพุทธกาลย่อมแสดงให้เห็นว่า พระพุทธองค์มีได้มุ่งแต่ประกาศ

* ในราชศตวรรษที่ 12 กษัตริย์ที่นับถือศาสนาอินดู นิกรายใช่ware (บุชาพรหศิวะเป็นเทพสูงสุด) ได้แก่ พระเจ้าอินทรฤทธิ และ พระเจ้าศสังฆะ บุปผาจีตใจให้เติมมุ่งทำลายพุทธศาสนา และทำร้ายพุทธศาสนาในกัชช

จะเห็นว่า ในศตวรรษที่ 12 นับเป็นก่อเริ่มแห่งพุทธศาสนา คือถูกหั้งกษัตริย์ผู้นับถืออิสลามและอินดู ที่อยู่กันทำลายล้างได้ เพราะในขณะนั้นไม่มีกษัตริย์ผู้เข้มแข็ง สนับสนุนคุ้มครองพุทธศาสนา

ສາສນາແຕ່ເພື່ອຍ່າງເດືອນ ແຕ່ພະອອກຕ່າງອນຸເຄຣາໜ້າ ຂ່າຍເລື້ອສັງຄມໃນທຸກທາງທີ່ຈະ
ທຽບຮຽກທຳໄດ້ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ຈາກປັຈນິມໂວກ ກໍາສັ່ງສຸດທ້າຍຂອງພະພູອອງຄົກ່ອນ
ບ່ວນພັນພານທີ່ວ່າ

ຈຣດ ກິກູ້ເວ ຈາກີກ ພົດຍົນທຶນຍ ພຸ້ມສຸ້ຍ ໂຄການຖຸມປາຍ ອຸດ້າຍ
ທຶນຍ ເຫວມນຸ່ສສານ ແປລໄດ້ວ່າ ກິກູ້ທີ່ກ່າວຍຈາກີກໄປເພື່ອ¹
ປະໂຍື່ນີ້ແກ່ພູ້ຂນ (ມວລຂນ) ເພື່ອອນຸເຄຣາໜ້າໂລກ ເພື່ອປະໂຍື່ນ ເພື່ອເກື້ອງລັກ
ເຫວາດແລະມຸ່ນ່ຳທີ່ກ່າວຍ⁽¹⁾

ຈາກພູ້ຂວາຈາດັ່ງກ່າວ່າ ອາຈີຕີວາມໄດ້ວ່າ ພຣະສົງຜູ້ປົງປົງບົດປົງປົບຕົບອນເພື່ອ²
ໃຫ້ຕົນເອັນພັນທຸກໆທ່ານແນວໜັກອໍຣມຂອງພະພູອອງຄົກແລ້ວ ຍັງກວຮອນຸເຄຣາໜ້າແກ່ປະຫານ
ທີ່ວ່າໄປດ້ວຍ ທີ່ນີ້ເຫັນສາສນາຕ້ອງຂ່າຍເລື້ອອນຸເຄຣາໜ້າສັງຄມດ້ວຍໃນວິທີທາງທີ່ຈະທຳໄດ້
ໂດຍໄນ່ຍ່ອນໃຫ້ສັງຄມຕ້ອງເປັນໄປໃນທາງທີ່ຜົດ ໂດຍໄນ່ເຂົ້າແນະນຳຕັກເຕືອນຫືນຳທາງທີ່ດູກ
ທີ່ຄວຮ

-
1. ເສື້ອຍພົງຍົງ ວຽງພັກ, ພຣະພູອກສາສນາກັນການເນື້ອງ, ອົກປາຍ ລ ອອປະຊຸມກຣມປະຊາສັນພັນຮ, 4
ມັດຖຸນາຍນ 2527.

5. พุทธศาสนา กับสังคมไทยในอดีต

ในอดีตที่ผ่านมาของสังคมไทย พุทธศาสนา เคียงคู่อยู่กับสถาบันชาติและกษัตริย์ตลอดมา และมีบทบาทอย่างมากในการปกครองการเมือง การอยู่รอดของประเทศไทยในยามคับขัน พระสงฆ์เข้าช่วยเหลือความสุภาพให้หายได้ เช่น ในการออกศึกป้องกันประเทศ พระสงฆ์ประพรมน้ำมนต์ให้กลังใจ ให้เกิดความมั่นใจแก่นักรบ ยามบ้านเมืองสงบจากศึกสงคราม ก็ส่งสอนประชาชนและผู้ปกครองให้ตั้งอยู่ในธรรม

ศาสนาเป็นศูนย์กลางของสังคมไทยในอดีต เป็นที่พึ่งที่อ่าศัยที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทั่วไป ไม่เลือกว่ายากดีมีจน ชาติใดศาสนาใด วัดเป็นทั้งโรงเรียนที่ฝึกวิชาทหาร การศึกษา ฝึกสอนการใช้อาวุธศิลปป้องกันศัตรู เป็นศาลาตั้งสินคดีความของห้องถิน เป็นโรงพยาบาลรักษาโรคทุกชนิด ห้องโคมทางกาيةและทางจิตใจ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ จัดงานรื่นเริงการละเล่น งานฉลอง ฯลฯ เป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย และอื่น ๆ อีกมากมาย เหลือที่จะกล่าวได้หมดในที่นี้ รวมความว่า ศาสนาพุทธ วัด พระสงฆ์ ให้บริการช่วยเหลือสังคมไทยทุกอย่าง สุดแต่ประชาชนจะต้องการ และพระสงฆ์อยู่ในฐานะที่จะอนุเคราะห์ได้

ดังจะสรุปขอเป็นสังเขปถึงบทบาทและอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในอดีตดังนี้

ในสมัยสุโขทัย นับตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเรื่อยมา บ้านเมืองสงบสุข พระมหาจักรีและประชาชนเลื่อมใส ใกล้ชิดศาสนามาก พ่อขุนรามคำแหงและข้าราชการบริหารนำรายภูรพัฟธรรมทุกวัน อุบัติ ประชาชนพยายามเข้าวัดทำบุญ

ถือศีลทุกวันโกล วันพระ งดเว้นการผ่าสัตว์ พระมหาชัตติริย์ออกบวชในพุทธศาสนา จนเป็นประเพณีสืบท่อมาจนถึงปัจจุบัน ผู้ชายไทยอายุครونบวช พ่อแม่จะจับให้บัวขก่อนแต่งงาน ชาวบ้านตลอดจนผู้มีอำนาจทั้งหลายมีบุญหาช่องใจก็หันหน้าเข้าปรึกษาพระทุกคนอยู่ในศีลธรรม ยุคปัจจุบันไก่ชิดศาสนามาก ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ไฟร์ฟ้าหน้าใส

ในยุคสุโขทัยตอนต้นจนถึงสมัยพระเจ้าลิไทย แห่งกรุงสุโขทัย พุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทุกสถานที่สำคัญของสังคม คือ สถาบันชัตติริย์ การเมือง การปกครอง ตั้งแต่ระดับบุคคล (Individual) ครอบครัว สังคม จนถึงประเทศชาติ ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สมัยศรีอยุธยา สถาบันศาสนาเกี่ยงไก่ชิดกับประชาชนอยู่ แต่ประชาชน บางพวกบางคนไม่ค่อยสนใจในศาสนาไม่เพิ่มขึ้น กษัตริย์เริ่มลงม้ามาในกิเลส ความสุขทางโลกมาก ไม่ค่อยสนใจพังธรรมรักษาศีล ยกตนว่าเป็นสมมติเทพตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ เริ่มนำพิธีกรรมค้าง ๆ ของพราหมณ์เข้ามาปนกับพุทธ เพื่อเสริมสร้างบารมีและความยิ่งใหญ่แก่กษัตริย์ และพากศักดินา ตามคติความเชื่อของพราหมณ์

ประชาชนเริ่มหันไปสนใจ เชื่อดือเรื่องโชคทางลิ้งลือลับกันมากขึ้น หง ๆ ที่บ้านเมืองเจริญทางวัฒน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ศาสนาของศาสนาอื่นเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา ซึ่งพระมหาชัตติริย์ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการนับถือศาสนา

ต่อมาเมื่อกrüngศรีอยุธยาเสียกรุงแก่พม่า พระนเรศวรมหาราชกูริสระภาพพระองค์ทรงนับถือ เลื่อมใสในพระองค์ ในพุทธศาสนา การอกรอบทำศีกิจสำคัญ ๆ

ทุกครั้ง ทรงปรึกษาขอพรกับพระสังฆ์ผู้เป็นหัวบดีของพระองค์เสมอ ซึ่งพระองค์นับถือ
เสมือนเป็นพระอาจารย์* และเมื่อพระนเรศวรมาบรรหาราชทรงตัดสินพระทัยประหารชีวิต
แม่ทัพนายกองทั้งหลายที่ตามเสด็จไม่ทันปล่อยให้พระองค์苟อยู่ในวงล้อมข้าศึก แทนจะ
เอาชีวิตไม่รอดคนนี้ สมเด็จพระวานรคันธะได้ระดูให้พระองค์ทรงนับถือมากก็เข้าเฝ้า
ถวายพระพรและคำเตือนพระสติขอพระราชนอนກัยไทยแก่เหล่านายกหาร และให้ทำ
คุณความดีล้างความผิด ซึ่งพระองค์ทรงยอม

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยรัชกาลที่ 1 พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเคารพนับถือ
พระสังฆราชสูง ไก่เดือน เป็นอันมาก ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระสังฆราชองค์แรกของกรุง
รัตนโกสินทร์ ทรงเคารพนับถือเป็นพระอาจารย์ให้คำสั่งสอนและชี้แนะต่าง ๆ แก่
พระองค์ และยังทรงให้พระอโรมสึงเป็นรัชทายาท (รัชกาลที่ 2) นามอุบัติเป็นศิษย์
ให้อบรมวิชาความรู้สั่งสอน

ในสมัยรัชกาลที่ 3 พระองค์ทรงมุ่งบำรุงศាសนาและสร้างวัด พุทธสถาน
ไว้มาก และมอบเงินทุนเพื่อไว้สนับสนุนบำรุงพุทธศาสนาไว้ หลังจากที่พระองค์เส้น
ประชนม**

* พระอาจารย์ของพระนเรศวร คือ พระมหาเถระกัมถ่อง เป็นพระขามอยุ ซึ่งมีส่วนสำคัญมากต่อการ
ประกาศเชကราชของพระนเรศวร

** รัชกาลที่ 3 นับเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่มีบทวนส่วนพระองค์ (ที่หายใจจากการถูกสาเภา) มอบไว้
เป็นกอจุนเพื่อบำรุงพุทธศาสนา หลังจากทรงเส้นประชนม

ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงให้ความนับถือ สมเด็จพุทธาจารย์ (โต) พระมหาสินมาก มีลายคริปต์สมเด็จพุทธาจารย์โตเดือนพระสติรัชกาลที่ 4 และพระองค์ก็ไม่ทรงถือโกรธ เช่นครั้งหนึ่งรัชกาลที่ 4 สร้างทำหม้อสหิงามมาก เมื่อสมเด็จโตเข้าวังไปเห็นตามปกติ รัชกาลที่ 4 ทรงถามว่า ขอว่าโต สูญคีใหม่ สมเด็จโตถายพระพรว่า วิจิตรพิสカラเนื่องด้วยราชรถ ขอถวายพระพร

คำนี้คือนธรรมชาติพังแล้วจะไม่เข้าใจ แต่ถ้าเป็นผู้ที่บัวเรียนมานานอย่างรัชกาลที่ 4 จะรู้ว่าเป็นการทำอย่างแรงมาก ดังมีพุทธภาษิตหนึ่งว่า

สูหังคลายจงมาคูโลกนี้ อันควรการคาดุจราษรรถอันวิจิตรที่พากคนโน่ ๆ พากกันจนอยู่ แต่พวกผู้รู้หาข่องอยู่ไม่

แม้รู้ว่าจ หาทำให้เครื่องพระหัย แค่พระสงฆ์เลี่ยงตายยอมทำเพื่อเดือนสติและชี้แนะแก่ปรมุขเพื่อประเทศชาติ

และเมื่อครั้งที่สืบรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ขึ้นครองราชย์ แต่เนื่องจากทรงพระเยาว์มาก จึงมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คือเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ เป็นผู้มีอำนาจลับพำนีในสมัยนั้น จนผู้คนเกรงกันว่าจะยึดอำนาจ สมเด็จพุทธาจารย์โตท่านก็เกินจุดคงเกียงเข้าบ้านท่านเจ้าพระยา ทั้ง ๆ ที่เป็นเวลาลงวันแสก ๆ ท่านเจ้าพระยาเข้าใจถึงการเดือนนี้รับปากว่า จะทันบุญบำรุงราชบัลลังก์ด้วยความซื่อสัตย์ตลอดไป⁽¹⁾

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้ ข้าให้เห็นว่าสถาบันศาสนามีบทบาทและอิทธิพลแก่ประเทศชาติและสังคมไทยในอดีตมาก ทุกระดับชั้น และทุกด้าน

1. เสนาณพงศ์ วรรณา. Loc : Cit.

6. สังคมไทยเริ่มเที่ยวทางจากพุทธศาสนา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ความเจริญทางวิชาการและวัฒนธรรมมากขึ้น และได้รับอิทธิพล และความเจริญทางวิชาการต่างชาติมากขึ้น พระองค์ทรงจัดระบบการปกครองประเทศใหม่ มีเสนาบดีรับผิดชอบงานราชการบ้านเมืองเป็นหมวดหมู่ ดังนั้นการศึกษา การรักษาพยาบาล การโรงพยาบาล ฯลฯ จึงไม่ต้องพึ่งพาอาศัยวัดมากถ้าแต่ก่อน ศาสนาลดบทบาทในการบริการสังคมลง

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ศาสนาถือว่ามีบทบาทลงมากยิ่งขึ้น เพราะสังคมการเมืองการปกครองเปลี่ยนแปลงไป จนต้องมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตยจนถึงสมัยปัจจุบัน ศาสนาที่มีบทบาทต่อการเมืองการปกครอง และสังคมจะสังคมน้อยลงมากที่สุด แต่ในทางกลับกัน ศาสนาถันมีการเริ่ยไรสร้างชื่อชื่มเสียง ตรวจสอบ และบำรุงรักษาและคงอยู่มากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ก็มีพระสงฆ์หลายกลุ่มที่ยังมุ่งช่วยเหลือสังคมอยู่ เช่น สำนักสงฆ์ต่างระบบ กษัตริย์ พราหมณ์ พระอรหันต์ ฯลฯ

7. พุทธศาสนา กับสังคมไทยในปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมาในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อช่วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงนั้นให้เป็นไปในทางที่ดีที่สุด

สังคมมีลักษณะธรรมชาติอยู่อย่างหนึ่งคือ เมื่อเปลี่ยนแปลงไประยะหนึ่งแล้ว จะปรับตัวเข้ารูปเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อปรับตัวเข้ารูปเป็นอย่างหนึ่งแล้ว สถาบันต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคมนั้น ก็มักจะคำร้องอยู่ในรูปที่เกากว่าเดิมเพื่อที่จะรักษารูปเดิมไว้

เป็นแบบรักษาของเก่าซึ่งสถาบันศึกษาเกิดไม่แตกต่างไปจากสภาพเช่นนี้ คือเมื่อสังคมปรับตัวเข้ารูปอย่างหนึ่งแล้ว สถาบันศึกษาที่เปลี่ยนหน้าที่จากผู้ช่วยเหลือสังคมในระยะเปลี่ยนแปลง กลับมาเป็นสถาบันที่ขับรักษาสภาพสังคมที่เป็นอยู่ให้คงที่ คือถ้ายังเป็นตัวรักษารูปแบบเดิมไว้แล้ว ต่อมาสังคมเปลี่ยนแปลงอีก ก็จะเกิดสภาพขัดขืนขึ้น สถาบันต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาพสังคมที่ปรับตัวเข้ารูปแบบแล้วจะพยายามชักขวางความเปลี่ยนแปลง หรือพยายามรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของเดิมเอาไว้ในสภาพเช่นนี้จึงทำให้เกิดการขัดกัน คือสถาบันนั้นแทนที่จะมาช่วยคิดว่าเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ทำอย่างไร จึงจะให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่สถาบันศึกษาในปัจจุบันกลับเป็นห่วงตัวเองว่าทำอย่างไรจึงจะรักษารูปแบบเดิมไว้ให้ได้ ตัวอย่างนี้เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มพระสงฆ์พยายามปรับปรุงบทบาทของศึกษาให้เข้าถึงประชาชน ซึ่งกันดำเนินการโดยเฉพาะภูมิภาคให้หันเข้าหาศึกษา วัด และการปฏิบัติกรรมตามแนวหลักธรรมของศึกษา อย่างน้อยก็ได้ทำให้กลุ่มนั้นสร้างรุ่นใหม่มีความรู้ มีการศึกษาดีเข้ามายังทุกแห่ง แทนที่จะไปหลงระเริงไปกับความเจริญทางวัฒนธรรมและหลังอนามัย แรงมย์ต่าง ๆ แต่เมื่อมีการเลื่อมใสศรัทธากันมากขึ้น ก็ถูกมองว่าเป็นที่เขม่นของสถาบันศึกษาหรือคณะกรรมการสังฆารามต้นขึ้นผู้ใหญ่ เริ่มแสดงความไม่พอใจ ระหว่างระหว่างสังสัย นั่นคือ ลักษณะที่สถาบันศึกษาพยายามรักษารูปแบบเดิมไว้ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลง แทนที่จะช่วยกันพัฒนาประเทศองค์กรให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี กลับห่วงใยเสถียรภาพของตนเอง และไม่พอใจคลื่นลูกใหม่ที่หากแฉออกมานำหน้าพวกตน

ทางที่ศึกษาควรที่จะเป็นผู้ช่วยนำทางในการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทางที่ดีที่สุดต้องเพื่อให้สังคมอยู่รอดอย่างสงบสุข โดยไม่ต้องเป็นทาสของกิเลสมากเกินไป เชื่อแน่ว่าพุทธศาสนาทำได้แน่ เพราะเคยทำได้มาแล้วในอดีต โดยเฉพาะพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในสถาบันที่สำคัญที่สุดในสังคมไทย ชาวไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่ระดับสูงสุดลงมาก็

ยอมรับนับถือมาโดยตลอด เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ไม่ยากที่จะออกแบบมีบทบาทในการเป็นผู้นำคนในสังคมไปสู่ทางที่ดี หากได้รับการร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง กลุ่มสงฆ์ทุกสายศักดิ์ สาขาจับมือกันทำจริง ๆ อย่างต่อเนื่อง ย่อมสามารถควบคุมสังคม ตลอดจนระบบ การเมืองและนโยบายการปกครองของประเทศไทยได้ สังคมไทยก็จะมีความสุขสงบมากกว่าที่เป็นอยู่

แต่ที่เป็นอยู่นี้คณะสงฆ์แทกแยกเป็นกลุ่ม เป็นสำนัก บังกีประการตัวเป็นอิสระ บังกีไม่ยอมรับสงฆ์กลุ่มอื่น บังกีถูกกล่าวหาว่าเป็นพระเดือน นับเป็นจุดเสื่อมที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก หากทิ้งไว้ เช่นนี้ต่อไป

นอกจากฝ่ายสถานศึกษาอันได้แก่พระสงฆ์ชั้นกำลังแทกแยกไม่ร่วมมือ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในปัจจุบันแล้ว ฝ่ายประชาชนผู้นับถือพุทธทั้งหลายก็มีการละเลยไม่สนใจ ห่างเหินกับศาสนามากขึ้นทุกที อันมีสาเหตุปัจจัยที่ผลักดันให้เป็นไปเช่นนี้ หลายประการ ได้แก่

1. นับแต่ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ขาดการอบรมสั่งสอนบ่มนิสัยเด็กและเยาวชนให้ใกล้ชิดกับศาสนา พ่อแม่ ผู้ใหญ่ ขอบพาเด็กไปเที่ยวในสวนสนุก ห้างสรรพสินค้า มากกว่าพาเข้าวัด หาพระพังช์ธรรมหรืออย่างน้อยก็ได้ทำกิจกรรมทางศาสนาบ้าง เยาวชนในปัจจุบันเสียต้นน้อยมากนับครั้งได้ สมเด็ตไม่ได้สนใจ พูดจา กับพระไม่เป็น ขาดสัมมาคารواะต่อภิกษุสงฆ์และสถานที่สำคัญทางศาสนา ฯลฯ เป็น兆พุทธแต่เพียงในสัมโนครัว สำเนาทะเบียนบ้าน หรือเวลากรอกเอกสารท่านนั้น แต่ทางค้านพุทธกรรมตั้งแต่เกิดจนโถไม่เคยห่ออย่างพุทธศาสนาซักนิดเลย

2. ทางด้านโรงเรียน การศึกษาภาคบังคับ และระดับสูง ครูอาจารย์ผู้สอน และเนื้อหาวิชาทางศึกษารูป ก็คุ้มเนื่องกับว่าสอนให้จำและทำข้อสอบได้

ไม่ได้อบรมบ่มนิสัยให้ขาดชั้งชีมชานในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม อย่างจริงจัง นักเรียน นักศึกษา มักจะมีทัศนคติที่ผิดค่าว่า วิชาศีลธรรมเป็นวิชาน่าเบื่อ เรียนก็สักแต่ว่า สอนผ่านเท่านั้น

ครูอาจารย์ผู้สอน ส่วนใหญ่ก็ไม่เข้าใจในหลักธรรมของศาสนา และ จริยธรรมอย่างแท้จริง สอนไปตามหนังสือ ตามหน้าที่ แต่ความประพฤติบางครั้งก็ตรง กันข้ามกับที่สอนลูกศิษย์

วิธีการสอนวิชาศีลธรรมและศาสนา ก็น่าเบื่อไม่น่าสนใจ กรรมการ หัศนศึกษานอกสถานที่ มีการปฏิบัติ เช่น ฝึกสมารธ สงบจิตใจ ไปช่วยเหลืองานของ ศาสนาอันเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เยาวชนได้ใกล้ชิดเข้าไปลึกซึ้ง กับศาสนา วัดและพระบ้าน เพื่อให้เด็กและเยาวชนคุ้นเคยกับศาสนามากขึ้น

ในปัจจุบันมีกลุ่มสงฆ์หลายคณะ พยายามโน้มน้าวจิตใจคึ่งเยาวชนและ ประชาชนหัวไปบ้านปฏิบัติธรรม ทำ sama อีกันมากขึ้น แต่เป็นระดับของผู้ใหญ่และนักศึกษา ซึ่งโถแล้ว ดังจะเห็นได้ชัดว่า มีการเผยแพร่หลักธรรมการปฏิบัติแก่ประชาชนของ พระสงฆ์มีเชื่อเลียงเป็นที่嗽ราพันธ์หรือของชาวพุทธในสังคมไทย หลายสาย เช่น สาย ทำนุษฐานาส สันติอโศก วัดธรรมกาย และสายพระสงฆ์มีพลังจิตสูง เช่น เกจิ อาจารย์ต่าง ๆ ตลอดจน พระป่าที่มีวัตรปฏิบัติเคร่งครัดตามรอยท่านอาจารย์มั่น ภูริหัตถ์ ฯลฯ เป็นต้น

สังคมเรายังต้องการเร่งเร้าสนับสนุนดึงเด็กเข้าวัด ซึ่งควรจะกระทำ อย่างยิ่ง เพราะยังเป็นไม่อ่อนอยู่ ยังดัดง่ายและไม่สายจนเกินไป คือว่าปล่อยมาดัด กัดเลือกเอาตอนโถ เด็กโถเข้าวัดน้อย ส่วนใหญ่จะไปลงพระเริงในแสงสีของօบากัน

มากกว่า ดังนั้นจึงควรทำ กล่อมเกล้าเลี้ยงตึ้งแต่ยังเด็ก โดยเริ่มที่ครอบครัว และโรงเรียนก่อน

3. อิทธิพล ค่านิยม ลักษณะอ่อนย่าง ตามแพชั่นของตะวันตก จากประเทศที่เจริญทางด้านวัฒนาการกว่าจิตใจ เช่น การลงใบปันเทศกาลต่าง ๆ ของต่างชาติ จนลืมถูกวะเศรษฐกิจและสภาพสังคมไทย ประเพณีและวัฒนธรรมที่คิงามของไทย

วัยรุ่นปัจจุบันมีการฉลองจับจ่ายขี้อสิ่งของตามอย่างพรั่งในวันสำคัญทางศาสนาของเข้า เช่น วันวาเลนไทน์ ก็ซื้อคอคอกุหลาบแจกกัน เป็นแพชั่น เป็นการเสียเงินโดยใช้เหตุ พอดีงวันคริสต์มาสก็จะยกบัตรอวยพรแลกเปลี่ยนของขวัญ ประดับตกแต่งตามเข้า ตามห้างสรรพสินค้า สถานที่เริงรมย์ต่าง ๆ ก็ประดับตกแต่งตามเทศกาลของพรั่ง เป็นแพชั่น เพื่อสนองและส่งเสริมลักษณะอ่อนย่าง เป็นการเพิ่มภาระมอมเมายาชัน เพื่อกระเปาของตัวเอง เยาวชนวัยรุ่นส่วนใหญ่ก็หลงตาม แต่วันสำคัญทางศาสนาพุทธ ที่ศูนย์กว่าหนึบถือพุทธ กลับไม่สนใจ ปล่อยเป็นหน้าที่ของคนแก่คุณสูงอายุ เช้าcarava ศาสนาของคัวไม่สนใจ แค่ไปสนใจความศาสนาอื่น โดยมิได้ชานชื่อย่างแท้จริง แค่เพียงอยากรู้อย่างทำตามกัน คิดว่าโก้เก๊หันสมัย